

ILLUSTRASJON: KNUUT LØVÅS

GEORGE MONBIOT

ANNA BLIX

STEFAN SUNDSTRÖM

TRYGVE REFSDAL

Hver mandag skriver George Monbiot, Anna Blix, Stefan Sundström og Trygve Refsdal om alt som rører seg i naturen – fra hagestell til klimakamp.

De er store, slimete, frekke og driver rovdrift på naturen.

Kapitalistsnegla

Anna Blix

BIOLOGI

Brunskogsneglen er alle hageeieres mareritt. Mordersnegl, drepersnegl, kannibalsnegl, kjært barn har mange navn. Metodene for å kvitte seg med den er enda flere. Du kan klippe den i to, la den drukne seg i øl, sette opp elektriske gjerder, eller koke dem.

Men hvor kommer de egentlig fra, disse sneglene? Er de djevelens verk, utsendte for å forpuste våre jordiske forsøk på å etterlikne Edens hage? De er i alle fall naturens svar på sterke kapitalister som valser over lokale samfunn i jakt på nye ressurser å utnytte.

Brunskogsneglen, *Arion vulgaris*, kommer opprinnelig fra sørvestre Europa. Den er jo en snegl, og snegler seg ganske langsomt fram som snegler flest. Den har ikke sneglet seg helt til Norge, men har kommet hit som blindpassasjer. Små sneglebabyer og snegleegg har gjemt seg i jord og potteplanter, og blitt tatt med ut i Norges kringelkroker av folk som bare ville ha en ny plante i hagen. Siden den første gang kom til Norge med en båtlast planter i 1988, har den spist seg gjennom store deler av kystens hage- og jordbruksflekker.

Det morsomste jeg vet om brunsneglen er at den puster og bæsjer fra samme hull. Nå har ikke jeg hage, og da jeg vokste opp hadde vi reinsdyr og ikke brunskogsnegler rundt huset, så jeg kan fremdeles bli fascinert av dette rare dyret.

Folk som i årevis har plukket hundre- eller tusentalls brunskogsnegler, syns sikkert ikke den er fascinerende, bare ødeleggende. Og det er nettopp det den er.

Snegler kan spise døde og råtnende dyr, avføring, planter og sopper, de gir næring til jorda og er mat for fugler og andre dyr. De har sin rolle i økosystemet. I Norge har vi rundt 100 ulike sneglearter naturlig, og disse lever i en slags harmoni med

økosystemet rundt seg. Problemet med brunskogsneglen er at den er aller mest glad i jordbær, salat, krokus og andre hageplanter, og at den ikke tok med seg de naturlige fiendene sine da den flytta hit til Norge.

Naturen er hele tida i endring, og noen arter kan i perioder ta større plass enn andre. Men stort sett reguleres naturen ut fra et spis-og-bli-spist-prinsipp.

Populasjoner kan bli store, men så spiser de opp maten de lever av, og mange dør. De få som er igjen starter på nytt, og systemet kan opprettholdes med store, naturlige svingninger. Eller populasjonene holdes i sjakk fordi de blir spist av andre. Helt til vi mennesker ubevisst hjelper

den kommer over på sin vei. Den er hermafrodit, og hver eneste snegl kan legge inntil 400 egg i løpet av et leveår.

At en art er fremmed, betyr at den har krysset en økologisk barriere. Fremmede arter er per definisjon arter som får hjelp av mennesker, bevisst eller ubevisst, til å etablere seg i nye områder.

Kjente eksempler er kaniner i Australia og rotter i store deler av verden. Meitemark har blitt introdusert som en fremmed art i løvtreskoger i USA, og her hjemme har vi altså brunskogsnegl, lupin, kanadagullris, kongekrabbe og mange andre.

Den grunnleggende økologien er følgende: alle arter har visse krav til levestedet sitt. Vi mennesker

GRÅDIG: Brunskogsnegler er såkalte generalister, som kan spise og reproducere seg i vidt forskjellige miljøer, på bekostning av de lokale svartskogsneglene. De er en slags sneglemafia, skriver Anna Blix.

ILLUSTRASJONSFOTO: KJELL HERSKEDAL, NTB/SCANPIX

spekter av miljøfaktorer. Grunnen til at vi likevel har ulike generalister i løvskog i Frankrike, Nord-Amerika og Skandinavia er barrierer. Hav, ørkener og fjellkjeder gjør at generalistene ikke kan bevege seg over alt. Derfor er ikke snegler i Norge og Sør-Frankrike helt like.

Når fleksible generalister blir flytta, frivillig eller ufrivillig av mennesker, gjør de som de alltid har gjort: spiser og reproducerer seg. Hvis det nye økosystemet tilfredsstiller artens miljøkrav blir de værende. De lokale artene har ikke evolvert responser til denne nye arten, og klarer ikke å hamle opp med en ny fiende eller konkurrent.

I denne avisa kan vi kanskje sammenlikne fremmede arter med en rik kapitalist som har ressurser til å etablere seg der han vil. Og de lokale artene med småbønder eller lokale arbeidsfolk som ikke har de samme ressursene. De blir utkonkurrert og mister levebrødet sitt mens kapitalisten farer fram og raserer samfunnet rundt seg. Alle andre likheter mellom kapitalister og slimete brunskogsnegler er selvfølgelig helt tilfeldig.

Brunskogsneglen kan hybridisere med vår norske svartskogsnegl, og lage sneglebabyer som har en brun og en svart forelder. Det kan føre til at svartskogsneglen, som ikke er en stor plage for hageeiere og bønder, kan endre karakter. Der brunskogsneglen etablerer seg, går svartskogsneglen tilbake.

Den aggressive brunskogsneglen dreper de lokale svartskogsneglene. Det er rett og slett snakk om en sneglemafia.

Fremmede arter er et problem skapt av mennesker. Ikke alle fremmede arter ødelegger økosystemene, men det er vanskelig å vite på forhånd hvilke som kan bli et problem.

Akkurat som jeg tror at mennesker kan endre det kapitalistiske systemet, tror jeg vi kan bli kvitt de fremmede artene som ødelegger økosystemer (og bare så det er sagt – alle mennesker er en art og alle paralleller mellom fremmede arter og innvandringsdebatten er et fullstendig feilspor).

God brunskogsneglefri sommer!

Anna Blix,
biolog og rådgiver i Samarbeidsrådet
for biologisk mangfold
anna.blix@sabima.no

«Stor tilgang på mat og få naturlige fiender og parasitter gjør at brunskogsneglen har fått fritt spillerom i Norge»

til, og setter de naturlige mekanismene ut av spill. Det er det som har skjedd med brunskogsneglen.

Stor tilgang på mat og få naturlige fiender og parasitter gjør at brunskogsneglen får fritt spillerom i Norge. Den trives både i hager, jordbrukslandskap og løvskoger, og eter det meste

kan for eksempel ikke leve under vann. En arts nisje er summen av alle miljøkravene arten har, som for eksempel temperatur og fuktighet.

Noen arter er spesialister, som biller som bare vil leve i døde graner som ble minst 200 år før de døde. Andre arter er generalister som tar til takke med et bredt